

СПЕЦИФІКА ТА СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ ЯК СФЕРИ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі розвитку економіки України оптова торгівля відіграє важливу роль, оскільки забезпечує необхідну інтенсивність і прискорення процесу руху товарів у ринкових умовах. Саме оптова торгівля організовує та систематизує рух товарів каналами розподілу, а також сприяє якості виробництва та споживанню товарів, виконує функцію сполучної ланки між виробництвом та обігом товарів, забезпечуючи виконання численних логістичних операцій.

В інтеграційному процесі обміну оптова торгівля стає самостійною підгалуззю, яка має займати важливе місце в сфері обігу товарів, де реалізуються не тільки товарно-грошові відносини, а й економічні, соціальні, технологічні інтереси всіх суб'єктів логістичного ланцюга. Відповідно до ДСТУ 4303:2004 «Роздрібна та оптова торгівля. Терміни і визначення понять» оптова торгівля – це вид економічної діяльності у сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів за договорами поставки партіями для подальшого продажу кінцевому споживачеві через роздрібну торгівлю або для виробничого споживання та надавання пов'язаних із цим послуг [1].

Згідно до логістичної концепції функціонування сфери обігу необхідність існування підприємств оптової торгівлі обумовлюється нерівномірністю вихідних потоків виробника та вхідних потоків роздрібного підприємства за такими параметрами, як періодичність, обсяги партій, форми пакування та транспортування, порядок замовлення тощо. Завдання оптового

торговця як посередника – трансформувати потік товарів виробника у вхідний потік зручний для споживача та роздрібною торгівлі [14].

За 2021 р. кількість юридичних осіб в Україні зросла на 33745 од. (близько 3%) і досягла 1,25 млн. Кількісно найбільший приріст спостерігався саме у сфері оптової торгівлі – 8699 од. Оптова торгівля уже кілька років поспіль залишається одним із найпривабливіших для юридичних осіб напрямків роботи. Зокрема, протягом 2015–2018 рр. кількість «оптовиків» серед новостворених підприємств зросла з 25 % до 33 %. Однак у 2020-му році ця тенденція трохи змінилася і відбулось незначне падіння. Експерти відзначають, що на це могли вплинути коронавірусні обмеження, коли підприємці не були впевнені у гарантованому виході на ринок, у зв'язку з чим вони обирали менш динамічні, а тому й менш залежні від карантину бізнеси (зокрема, вантажоперевезення, логістику, оренду та будівництво нерухомості). Разом з цим, протягом 2015–2021 рр. серед регулярно діючих суб'єктів у сфері оптової торгівлі частка юридичних осіб зросла з 35,9% до 43,8%, що свідчить про певне укрупнення бізнесу [2]. У той же час за 2021 р. кількість ФОП зросла на 83257 од. або на 4%. Зараз їх майже 2 млн. У цьому сегменті підприємці, задіяні у сфері оптової торгівлі (крім автотранспортними засобами та мотоциклами), займають третю позицію (107401 од.), поступаючись роздрібним торговцям та працівникам ІТ-сфери. Проте в порівнянні з попереднім роком кількість ФОП-оптовиків зменшилася на 2,3% [3].

Основним показником, який дає змогу оцінити обсяги діяльності підприємства оптової торгівлі, є оптовий товарооборот. Головним його 83чином оптовий товарооборот фактично є проміжною стадією реалізації продукції. Дані про динаміку оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі протягом останніх 5 років наведено на рис. 1, де можна помітити стійку тенденцію до зростання [4].

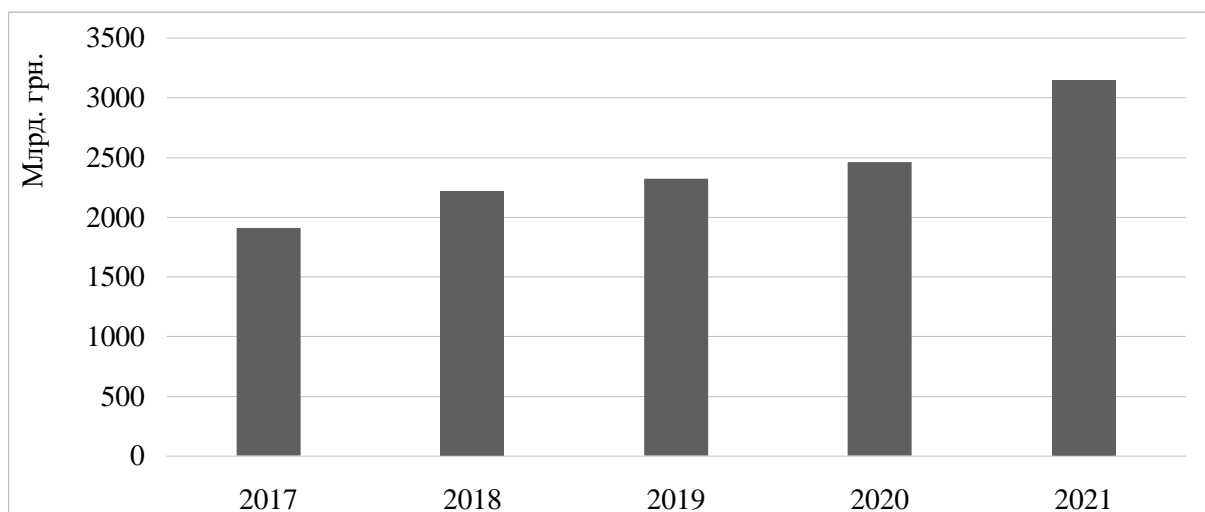

Рис. 1. Динаміка обсягів оптового товарообороту підприємств оптової торгівлі у 2017–2021 рр.

*Джерело: побудовано авторкою самостійно на основі [2; 3; 4].

Застосування логістичного підходу в діяльності оптових підприємств може відбуватися за двома напрямками:

- розвиток оптової торгівлі забезпечується завдяки взаємозв’язку з техніко-технологічним і організаційним удосконаленням усієї системи товаропросування;
- удосконалення внутрішньоскладських вантажопереробних систем.

Підприємства оптової торгівлі в процесі реалізації товарів можуть виконувати комплекс робіт, пов’язаний з логістичним обслуговуванням: зберігання товарів, їх транспортування, експедювання вантажів, фасування, обробку, підсортування, маркування товарних місць. За даними закордонних джерел, за умов розвиненого ринку у структурі надаваних оптовими підприємствами платних послуг першість займають транспортні послуги, а також послуги зі зберігання, маркування, сортування і пакування товарів [5].

В процесі виконання оптовими підприємствами основних функцій виникає ряд логістичних потоків – товарні, фінансові (грошові), інформаційні

– властивості яких обумовлюють тривалість операційного циклу оптової торгівлі (рис. 2) [6].

Потоковий підхід дозволяє визначити такі особливості здійснення оптової торговельної діяльності з погляду логістики:

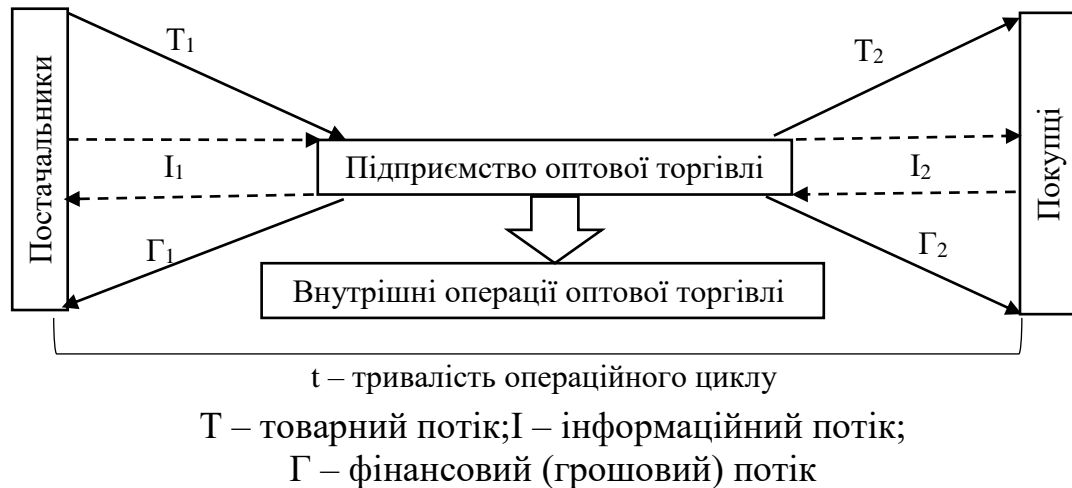

Рис. 2. Загальна схема оптової торгівлі з використанням потокового підходу

*Джерело: побудовано авторкою самостійно на основі [6].

– в результаті оптової торговельної діяльності не відбувається фізичних трансформацій товарів (зміни фізичних якостей) і, відповідно, й зміни споживчих властивостей, тобто підприємство оптової торгівлі не створює ніяких додаткових споживчих властивостей товарів (з точки зору як виробника, так і споживачів);

– фізичне переміщення товарів у просторі, зберігання до потрібного часу, формування необхідних партій товару, що супроводжуються витратами підприємства оптової торгівлі, значно підвищує їх споживчу цінність для покупців (клієнтів).

Таким чином принципова відмінність логістики оптової торгівлі від традиційних методів закупівлі та продажу товарів полягає в системному взаємозв'язку всіх функцій на підприємстві в ланцюгу поставок. При цьому

всі учасники логістичного процесу повинні враховувати інтереси кінцевого споживача.

Список використаних джерел

1. ДСТУ 4303:2004. Роздрібна та оптова торгівля. Терміни та визначення понять. [Чинний від 2004-06-08]. URL: <http://surl.li/cbah> і (дата звернення: 22.05.2022 р.).
2. Тарасовський Ю. Кількість компаній в Україні зросла майже на 34000. Торгівля – найпопулярніший напрямок діяльності. URL: <http://surl.li/cbahq> (дата звернення: 22.05.2022 р.).
3. Кількість фопів за рік зросла на 83 257. Більше половини приросту складають ІТ-фопи. URL: <http://surl.li/cbahs> (дата звернення: 23.05.2022 р.).
4. Оптовий та роздрібний товарооборот підприємств оптової та роздрібною торгівлі. URL: <http://surl.li/cbahu> (дата звернення: 23.05.2022 р.).
5. Хомчук М.В. Особливості формування логістичних стратегій підприємства оптової торгівлі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*, 2016. Вип. 15. С. 72–76.
6. Ільченко Н. Б. Хомчук М. В. Особливості формування логістичної стратегії та управління бізнес-процесами на підприємстві оптової торгівлі. *Корпоративне управління : процеси, стратегії, технології* : кол. монографія / за заг. ред. К.С. Шапошникова та ін. Херсон : Гельветика, 2015. 536 с.